

ARMAHTAVA JUMALA JA PAKENEVA PROFEETTA

Uudistettu raamattupiiriopas Joonan kirjaan

Mailis Janatuinen

Sisällys

Esipuhe

1. Herra kutsuu suurkaupunkilähetin (2. Kun. 14:23–27 ja Joona 1:1–3)
2. Herra lähettää myrskyn (Joona 1:4–16)
3. Herra lähettää meripedon (Joona 2)
4. Herra lähettää herätyksen (Joona 3)
5. Herra lähettää risiinikasvin (Joona 4)
6. Enemmän kuin Joona (Matt. 16:1–4 ja 12:38–41)

Esipuhe

Assyria-niminen valtakunta sijaitsi maailman kartalla yli tuhat vuotta. Sillä oli kaksi kukoistuskautta, joista jälkimmäinen ajoittui vuosien 900–612 välille eKr. Jo satakunta vuotta ennen Joonan lähetysmatkaa olivat Assyrian kuninkaat käyneet julmia valloitus-sotia naapureitaan vastaan. Valloitetut kansat maksoivat Assyrialle veroja tai ne vietiin vaihtoehtoisesti pakkosiirtoon. Myös Pohjoisvaltio Israelin kuninkaat joutuivat maksamaan Assyrialle valtavia summia ”suojelurahaa”. Ninive oli Assyrian pääkaupunki, kerrassaan mahtava paikka, paksut muurit, hieno arkkitehtuuri, talot täynnä rikkauksia, joita oltiin koottu 1500 vuotta. Kaupunki oli pyhitetty Ishtarille, seksin ja sodan jumalattarelle. Seksin suhteen Ninivessä oli kaikki sallittua. Eräänä päivänä sinne ilmestyi juutalainen profeetta, joka alkoi saarnata kaupungin tuhoa...

Voiko Jumala pitää ihmistä hengissä meripedon vatsassa kolme päivää? Miten herätys syntyy? Millaisista vaikuttimista lähetystyötä tehdään? Miksi Jeesus vertasi itseään kaikista Vanhan testamentin ihmisistä juuri Joonaan? Näitä kysymyksiä ja monia muita pohdimme Joonan kirjaa opiskellessamme. Tämän oppaan jälkeen on hyvä opiskella Nahumin kirja, joka puhuu Niniven lopullisesta hävityksestä 150 vuotta Joonan ennustuksen jälkeen.

Opas Joonan kirjaan ilmestyi nettisivuillamme parikymmentä vuotta sitten. Kysymykset uudistettiin Radio Patmoksen raamattupiiriä varten vuonna 2023.

Espoossa tammikuussa 2024

Mailis Janatuinen

1. HERRA LÄHETTÄÄ SUURKAUPUNKILÄHETIN (2. Kun. 14:23–27 ja Joonan 1:1–3)

Taustaa Joonan kirjaan (Vetäjä lukee tai selittää omin sanoin): **Assyria**-niminen valtakunta sijaitsi maailman kartalla yli tuhat vuotta. Sillä oli kaksi kukoistuskautta, joista jälkimmäinen ajoittui vuosien 900–612 välille eKr. Jo satakunta vuotta ennen Joonan lähetysmatkaa olivat Assyrian kuninkaat käyneet julmia valloitussoita naapureitaan vastaan. Valloitetut kansat maksoivat Assyrialle veroja tai ne vietiin vaihtoehtoisesti pakkosiirtoon. Myös Pohjoisvaltio Israelin kuninkaat joutuivat maksamaan Assyrialle valtavia summia ”suojelurahaa”.

Ninive oli Assyrian pääkaupunki, kerrassaan mahtava paikka, paksut muurit, hieno arkkitehtuuri, talot täynnä rikkauksia, joita oltiin koottu 1500 vuotta. Kaupunki oli pyhitetty Ishtarille, seksin ja sodan jumalattarelle. Seksin suhteen Ninivessä oli kaikki sallittua.

Jos katsomme tämän päivän karttaa, niin Niniven rauniot sijaitsivat Mosulista katsoen toisella puolella Tigris-jokea Irakissa. Rauniokummun alta on löytynyt kymmeniä tuhansia **savitauluja** piirtokirjoituksineen. Niistä käy ilmi paitsi assyrialaisen korkea sivistystaso, myös heidän täydellinen piittaamattomuutensa ihmishengistä. Reliefeissä kuvataan vihollisten silvottuja ruumiita, pääkalloröykkiöitä, teroitettujen kepin päähän ripustettuja ihmisiä, silmien puhkaisua ym.

Katsokaa kartasta Niniven lisäksi Gat Hefer, joka sijaitsee nykyisen Nasaretin lähellä. Gat Heferin ja Niniven välimatka on tuhatkunta kilometriä. Katsokaa myös Tarsis, joka oli kaupunki Etelä-Espanjassa, silloisen tunnetun maailman reunalla. Matkaa sinne kertyi linnuntietä Israelista 3000 km. Perimätiedon mukaan **Joonan** oli profeetta Elisan opetuslapsi, opiskellut hänen profeettakoulussaan. (Jos tämä pitää paikkansa, hänen piti olla pakomatkinsa aikana vähintään viisissä kymmenissä.) Hänen aikanaan pohjoisvaltion kuninkaana oli jumalaton **Jerobeam II** (793–753). Koko olemassaolonsa ajan Pohjois-Israelissa palvottiin sonnipsaita, vähäteltiin Mooseksen lakia ja halveksittiin Jerusalemin jumalanpalvelusta.

2. Kun. 14:23–25. Lebo-Hamatista oli Kuolleeseen mereen 280 km matka. Alue oli kuulunut Daavidin ja Salomon valtakuntaan.

- Miettikää, miten Joonan oli onnistunut säilyttää oikea usko Pohjoisvaltio Israelin epäjumalanpalveluksen keskellä.
- Joonan mainitsee psalmissaan temppelein kahteen kertaan. Mitä luulette, kävikö hän joskus palvomassa Jerusalemissa, toisin kuin maanmiehensä?
- Millainen luulette Joonan aseman ja arvostuksen olleen kotimaassaan? (Mitä Suomessa ehkä ajateltaisiin profetasta, joka ennustaisi Karjalan takaisin saamista? Mitä tuosta profetasta ajateltaisiin jälkikäteen, jos Karjala todella saataisiin takaisin?)
- Miksi Jumala oli antanut Joonalle tiedon Lebo-Hamatista palautumisesta Israelille?
- Mitä tuon suuren raja-alueen takaisin saaminen merkitsi ehkä Pohjoisvaltio Israelille?

Joonan 1:1–3. Tämä on ainoa kerta koko VT:ssa, jolloin Israelista lähetetään lähetysaarnaja pakanamaahan.

Ninive 1:2

- Miksi Herra ei käskenyt Joonan saarnata oman maansa epäjumalanpalvelusta vastaan, vaan komensi hänet Niniveen?
- Miettikää eri syitä, miksi Herra halusi lähettää lähetysaarnajan imperialistisen suurvallan pääkaupunkiin?
- Mitä ajattelette sanomasta, jota Joonan piti Ninivessä julistaa? (Miksi oli äärimmäisen epätodennäköistä, että niniveläiset suostuisivat kuuntelemaan tuollaista saarnaa ulkomaalaisen profetaatin suusta?)
- Miten suomalaiset ehkä suhtautuisivat saarnamieheen, joka huutaisi eduskuntatalon portailta Helsingin hävitystä?
- Miten suomalaiset olisivat ehkä suhtautuneet tällaiseen saarnaan kesällä 1944 NL:n suurhyökkäyksen alettua?
- Miten me ehkä suhtautuisimme saarnamieheen, joka huutaisi tällaista sanomaa itäisen naapurin kalistellessa aseitaan rajoillamme?
- Miksi Herra tahtoi ilmoittaa Ninivelle rangaistustuomionsa etukäteen, eihän sitä ollut ilmoitettu Sodomalle ja Gomorrallekaan? (Mitä Herra tahtoi saada aikaan tuollaisen saarnan avulla?)

Jae 4:11

- Mitä tämä jae paljastaa meille Herran armosta?
- Miksi Joonan ei osannut katsoa niniveläisiä samanlaisilla silmälaseilla kuin Herra?
- Millaisilla silmälaseilla Herra ehkä tahtoisin suomalaisten katsovan venäläisiä tällä hetkellä? (Miten me suomalaiset kristityt voisimme varjeltua ryssävihalta?)

Pako 1:3. Huomatkaa, että Välimerellä purjehtiminen oli todella vaarallista tuohon maailmanaikaan.

- Miksi Joonan lähti pakoon, koettakaa löytää mahdollisimman monta eri syytä.
- Millaisesta uskosta pako oli osoituksena?
- Arvioikaa, kumpaan paikkaan oli helpompi ja halvempi mennä, Niniveen vai Tarsisiin?
- Mitä tarkoittaa vanhan käännöksen sanonta, että Joonan tahtoi paeta ”*pois Herran kasvojen edestä*”? Halusiko Joonan hylätä Herran?
- Miten Joonan voi luulla pääsevänsä Jumalaa pakoon vain muuttamalla paikkakuntaa?
- Kuvitelkaa, miten Joonan hyvästeli vaimonsa ja lapsensa tälle matkalle lähtiessään.
- Milloin Joonan arveli mahdollisesti pääsevänsä takaisin kotimaahansa ja perheensä luo?

Sovellus

- Minkä verran lähetystyötä, varsinkin julistustyötä, arvostetaan nykyään Suomessa?

- Millaiseen tehtävään valtakunnassaan Herra on sinua kutsunut tai juuri nyt on kutsumassa?
- Keitä ovat ne sinun niniveläisesi, joille sinun pitäisi julistaa Herran sanaa?
- Millä eri tavoilla uskovat ihmiset koettavat meidän päivinämme paeta Herran kasvojen edestä ja omasta tehtävästään?
- Missä Jeesus on näissä kolmessa jakeessa?

Lopuksi: Joona on lähetyssaarnaajana Jeesuksen ennakkokuva, mutta myös hänen vastakohtansa. Päinvastoin kuin Joona, Jeesus läksi vapaaehtoisesti tänne maan päälle, vaikka tiesi hyvin, että se matka tulisi päättymään ristille. Niin paljon hän meitä, meidän kansaamme ja myös meidän vihollisiamme rakastaa.

2. HERRA LÄHETTÄÄ MYRSKYN (Joonan 1:4–16)

Taustaa: Kerrataan vielä jakeet 1:1–3. Purjelaivojen aikana Välimeren purjehduskausi päättyi syyskuun loppuun, ja sen jälkeen alkavat näet syysmyrskyt. Apostolien teoissa kerrotaan, miten Välimeren valtamerialuksella saattoi matkustaa jopa 300 henkeä (Apt. 27:37). Laivassa oli purjeiden lisäksi aivot, se oli siis kaleerilaiva (13). Huomatkaa, että ”Herra” on Israelin Jumalan erisnimi, hepreaksi Jahve (9, 14, 16).

Jae 4

- Miksi Herra otti Joonan kohdalla näin järeän keinon käyttöönsä?
- Mitä ajattelet ylipäänsä siitä, että Herra käyttää luonnonvoimia (sellaisia kuin myrsky tai tsunami) ihmisten rankaisemiseen tai pakenevan profeettansa pysäyttämiseen?
- Miten kertomuksen sanoma muuttuisi, jos tässä lukisi: ”Mutta Saatana heitti merelle suuren tuulen...”?
- Mitä ajattelisit jumalasta, joka ei pystyisi käskemään luonnonvoimia?
- Sovella tämä jae oman kansasi elämään, omaan elämääsi ja rakkaittesi elämään?

Jae 5

- Ketä suomalaiset huutavat avuksi nykyään, jos joutuvat merihätään tai muuhun hätään?
- Miettikää, miksi kaikista maailman kulttuureista löytyy jokin uskonto?
- Mitä lastin heittäminen mereen merkitsi merimiehille?
- Mistä se on osoitusta, että Joonan nukkui heittelehtivässä laivassa kuin tukki? (Onko mahdollista, ettei Joonan pelännyt hukkimiskuolemaa? Perustelkaa kantanne.)
- Evankeliumit kertovat, että Jeesuskin nukkui sikeästi myrskyn keskellä. Mikä oli ero hänen unensa ja Joonan unen välillä?

Jae 6

- Millainen käsitys kapteenilla oli eri jumaluuksista?
- Joonan ei kerrota totelleen kapteenin käskyä. Miksi hän ei rukoillut Jumalaansa?

Jae 7

- Mitkä olivat ehkä Joonan tuntemukset, kun merimiehet päättivät heittää arpa? Entä sillä hetkellä, kun arpa osui häneen?
- Miksi ihmiset etsivät syyllistä aina, kun jokin katastrofi iskee?
- Miettikää, millaista on niiden ihmisten elämä, jotka uskovat karman lakiin. Eli siis siihen, että kärsimys on aina kärsivän omaa syytä?

Jakeet 8–10. Merimiehet kuuluivat siis eri uskontokuntiin. Huomatkaa, että assyrialaisilla oli jumalia joka lähtöön.

- Minkä eron merimiehet tajusivat olevan heidän omien jumaliensa ja Joonan Jumalan välillä?
- Mikä ristiriita sisältyy yhtäältä Joonan uskontunnustukseen ja toisaalta hänen tilanteeseensa?
- Miksi Joonan ei koettanut valehdella merimiehille, vaan kertoi totuuden pakomatkastaan?
- Mitä merimiesten reaktio Joonan tunnustukseen heistä osoittaa?

Jakeet 11–12

- Mistä Joonan sai päähänsä, että hänet pitäisi heittää mereen? (Kenen parasta Joonan ajatteli esittäessään ehdotuksensa jakeessa 12?)
- Miten Joonan voi tietää, että meri tyyntyisi, jos hänet heitettäisiin mereen?
- Mitä se osoittaa, ettei Joonan heittäytynyt mereen oma-aloitteisesti?
- Mitä se osoittaa Joonasta, ettei hän vielä rukoillut, vaan sanoi vain jakeen 12 sanat?
- Mitä luulette, jos Joonan olisi saanut tuolla hetkellä valita, kumman hän olisi valinnut: Niniven vai meren pohjan?
- Miten Joonan on näissä jakeissa Jeesuksen ennakkokuva?

Jakeet 13–15

- Miksi merimiehet olivat haluttomia heittämään Joonan mereen?
- Mitä se osoittaa, että merimiehet rukoilivat nyt **Herraa**?
- Mitä teille tulee mieleen jakeesta 15?

Jae 16

- Mikä tässä jakeessa on hämmästyttävää?
- Mistä se on osoitusta, että merimiehet uhrasivat teurasuhrin Herralle heitettyään Joonan mereen?
- Miettikää, millaisia lupauksia merimiehet tekivät Joonan Jumalalle?
- Mitä mieltä olette: muuttuiko merimiesten uskonto pysyvästi vai väliaikaisesti? Katsokaa myös jakeita 14.
- Mitä ajattelette siitä, että Joonan joutui toimimaan lähetyssaarnaajana myös paetessaan Jumalaa? Kokoavat kysymykset
- Mitä keinoja Herralla on tänä päivänä ottaa kiinni Joonan kaltaisia ”pakolaisia”?
- Millä eri tavoilla Herra voi kääntää lapsensa pakomatkan valtakuntansa voitoksi?
- Missä tässä luvussa on Jeesus?

Lopuksi: Joonan on näissä jakeissa Jeesuksen ennakkokuva. Ristillä riippuessaan Vapahtaja suostui heitettäväksi siihen järveen, joka tulta ja tulikiveä palaa, että Jumalan ei vihassaan tarvitsisi heittää meitä syntisiä tuohon kauheaan järveen (Ilm. 21:8).

3. HERRA LÄHETTÄÄ MERIPEDON (Joonan 2:1–10)

Taustaa: Herra oli tahtonut lähettää Joonan Niniveen lähetysaarnajaksi, mutta tämäpä lähtikin laivalla pakoon Välimeren toiselle puolelle. Myrsky yllätti laivan, ja Joonan heitettiin mereen. Siitä alkaa tämä luku, jota kutsutaan **Joonan psalmiksi**. ”Kolme päivää ja kolme yötä” lasketaan heprealaisen laskutavan mukaan: uusi vuorokausi alkaa auringon laskiessa ja yksi tunti-kin sitä ennen lasketaan kokonaiseksi päiväksi. (*Olisi hyvä, jos jokainen jae luettaisiin tällä kertaa sekä vanhasta että uudesta käännöksestä.*)

Jae 1. Välimeressä on valaita vielä tänäkin päivänä, mutta oliko Joonan kohdalla kysymyksessä valas vai jokin sukupuuttoon kuollut meripeto, sitä me emme tiedä. (Jeesus käytti sanaa ”meripeto”.)

- Tietenkin Joonan luuli hukkuvansa, kun hänet heitettiin mereen. Kuvitelkaa miehen tunnelmia, kun hän huomasi olevansa hengissä meripedon vatsassa.
- Jeesus piti vakavissaan Joonan historiallisena henkilönä ja rinnasti oman ylösnousemuksensa Joonan pelastumiseen meripedon vatsasta. Kumpi on mielestänne suurempi ihme: sekö että joku selviää hengissä meripedon vatsasta vai että kuollut herää henkiin ja nousee haudasta?
- Mitä ajattelette teologeista, jotka pitävät Joonan kirjaa satuna?

Jakeet 2 ja 6

- Kuvitelkaa Joonan kalaa vatsassa. Millaista siellä oli?
- Miksi Joonan rukoukseen Jumalaa vasta meripedon vatsassa, miksei sitä ennen?
- Mitä puusta katsoen luulisi Joonan pyytävän Herralta meripedon vatsassa?
- Salomo oli pyytänyt temppelein vihkimisjuhlassa Herraa kuulemaan vankia, joka rukouksella kasvatettiin käännettyinä temppeleihin kohti, antamaan hänelle hänen syntinsä anteeksi ja vapauttamaan hänet vankeudesta (1. Kun. 8:48–50). Joonan muisti tämän rukouksen – mitä se häneen vaikutti?

Jae 3. Tämä jae muistuttaa psalmin 130 alkua: ”Syvyydestä minä huudan sinua Herra, Herra kuule minun ääneni...” Psalmien kirja olikin ollut Joonan virsikirja.

- Miksi on tärkeää, millaista virsi- tai laulukirjaa me kirkoissamme käytämme?
- Mitä hämmästyttävää sisältyy Joonan sanoihin tässä jakeessa?
- Miksi Joonan kutsuu olinpaikkaansa ”tuonelan kohduksi”?
- Mistä me voisimme saada sen varmuuden, että Herra kuulee ja auttaa meitä, olimme sotkeneet elämämme miten pahasti tahansa?

Jae 4

- Millaiseen Jumalaan Joonan uskoi tämän jakeen mukaan?
- Mitä se vaikuttaa uskovan elämään, kenen toimesta hän uskoo joutuneensa myrskyn silmään?
- Miksi monet kristityt kieltäytyvät uskomasta, että **Herra itse** voisi antaa omilleen onnettomuuksia?
- Mistä voimme tietää, että Herra toimii rakkaudessa myös heittäessään lapsensa myrskyn keskelle?

Jae 5. Temppeleiden sanalla viitataan taas Salomon rukoukseen.

- Mitä Joonan tarkoittaa sanoessaan, että hänet on karkotettu pois Herran kasvojen edestä – itse hän lähti niitä kasvoja pakoon?
- Miksi juuri temppeleihin päin kääntyminen oli ehto sille, että Jumala kuulisi pakolaisen rukouksen? (Mitä temppelein uhreilla oli tekemistä tämän asian kanssa?)
- Mitä yhteistä on sillä, että vanhan liiton uskovat rukouksella temppeleihin päin kääntyneinä ja että uuden liiton uskovat rukouksella Jeesuksen nimessä?

Jakeet 7–8. Huomatkaa, että Joonan runoili psalminsa nimenomaan meripedon vatsassa.

- Miksi Joonan puhui pelastuksestaan mennessä aikamuodossa ollessaan vielä meripedon vatsassa? (Miten Joonan voi tietää, että Herra tulisi nostamaan hänet ylös merenpohjan ”haudasta”?)
- Miten nämä jakeet voitaisiin soveltaa Jeesukseen?
- Miten Joonan tilanne meripedon vatsassa erosi Jeesuksen tilanteesta ristillä?
- Mitä jae 8 opettaa meille rukouksesta?

Jae 9. Alkuteksti sanoo (kuten vanha käännös) ”hylkäävät armonantajansa”.

- Kenestä Joonan puhuu jakeessa 9, ja miten hänen sanansa kuuluvat asiayhteyteen?
- Millä tavalla monet meidän aikamme ihmiset ja jopa kirkkokunnat ovat hylänneet armonantajansa?
- Mitä tapahtuu ihmiselle, kirkolle tai kansakunnalle, jolla ei enää ole käyttöä armonantajalle?

Jae 10. Huomatkaa, että uhraaminen piti suorittaa Jerusalemin temppeleissä.

- Millaisen prosessin Joonan usko oli käynyt läpi, ennen kuin hän voi lausua nämä sanat?
- Miettikää, mitä Joonan lupasi Herralle meripedon vatsassa?
- Lause ”*Herrassa on pelastus*” on hepreaksi samaa juurta kuin Jeesuksen nimi, ”Pelastaja”. Miksi Joonan päätti rukouksensa juuri näihin sanoihin?

- Miten jae 10 liittyy Jeesukseen?

Kokoava kysymys (jos on aikaa)

- Kootkaa Joonan psalmista ne kohdat, jotka sopivat tuonelaan astuneen Jeesuksen suuhun.

Lopuksi: Oikeastaan koko Joonan psalmin voisi laittaa ristillä riippuvan Jeesuksen suuhun. Kolme vuorokautta (heprealaisen laskutavan mukaan) Vapahtaja vietti tuonelassa, kuten Joona oli viettänyt meren pohjassa. Joona myös uskoi ylösnousemukseensa, ja samoin uskoi Jeesus omaansa.

4. HERRA LÄHETTÄÄ HERÄTYKSEN (Joonan 3:1–9)

Taustaa: Ninive mainitaan ensimmäisen kerran Raamatussa vedenpaisumuksen jälkeen, ja jo silloin sitä nimitetään suureksi kaupungiksi (1. Moos. 10:11–12)! Niniven paikalla onkin ollut asutusta jo 6500 vuotta. Aluksi kyse oli kaupunkivaltiosta, jolla oli oma kuninkaansa. Myöhemmin Ninivestä tuli Assyrian pääkaupunki. Siellä puhuttiin **heprean sukukieltä akkadia**, ja sivistyneistö osasi myös arameaa. Joonan ja niniveläiset ymmärsivät siis toisiaan. **Assyrian kuninkaat** ja heidän hallitusvuotensa tunnetaan hyvin piirtokirjoitusten perusteella. 700-luvulla Assyriassa vallitsi monellakin tavoin sekava tilanne.

Jae 2:11

- Montako ihmettä tähän jakeeseen sisältyy?
- Kuvitelkaa, mikä oli Joonan fyysinen ja psyykkinen tila meripedon oksennettua hänet rannalle?

Jakeet 3:1–2

- Mitä nämä jakeet opettavat meille Jumalan toimintatavoista häntä pakenevien ihmisten kohdalla?
- Mitä muuta Herra olisi voinut sanoa Joonalle tässä tilanteessa?
- Millaiseen Jumalaan Joonan tässä vaiheessa uskoi (1:9; 2:10b ja 4:2)?
- Miksi Joonan oli helpompi ryhtyä lähetyssaarnaajaksi pakomatkinsa jälkeen kuin sitä ennen?
- Mitä se vaikutti Joonan päätökseen, että Jumala lupasi antaa hänelle sanat suuhun Ninivessä?
- Mitä luulette: pelkäsikö Joonan niniveläisten julmuutta tässä vaiheessa. Perustelkaa kantanne.

Jae 3. Välimeren rannikolta Niniveen oli vähintään 800 km. Kaupungin ympärysmitta oli 11 km ja sitä ympäröivät valtavat muurit. Joonan kiersi ilmeisesti ”pääkaupunkiseudun” ympäri; alueeseen kuului myös muita kaupunkeja, ja sen ympärysmitta oli 95 km.

- Käytetään mielikuvitusta: Mistä Joonan sai säälliset vaatteet päälleen? Millä kyydillä hän matkasi Niniveen? Kauanko aikaa häneltä meni matkaan? Mitkä olivat profeetan tunnelmat, kun Niniven valtavat muurit alkoivat häämöttää taivaanrannassa? Jännittikö, pelottiko?

Jakeet 4 ja 1:2. Ninivessä oli tuolloin 120000 asukasta. Se saattoi jopa olla maailman suurin kaupunki.

- Mitä arvellette, kerrotaanko jakeessa 4 koko saarna vai vain saarnan tiivistelmä? Perustelkaa vastauksenne.
- Miksei Joonan kuvailut niniveläisille ihmeellistä pelastumistaan meripedon vatsasta?
- Miettikää eri syitä, miksi niniveläiset eivät tukkineet Joonan suuta?
- Jos tässä saarnassa oli jotain toivoa herättävää, niin mitä se oli? (Miksi Herra halusi varoittaa Niniveä 40 päivää ennen katastrofin iskemistä?)

Jae 5.

- Mitä se osoittaa, ettei kukaan kysynyt: ”Mistä synneistä sinun Jumalasi meitä rankaisee?”
- Mihin ulkomaalaisen profeetan saarnan teho perustui?
- Mitä olisi tapahtunut, jos Joonan olisi kulkenut Niniven läpi ja huutanut: ”Jumala rakastaa teitä?”
- Millä tavalla niniveläiset arvelivat ehkä kaupunkinsa tuhoutuvan?
- Mitä siihen vaadittaisiin, että vastaava herätys voisi syntyä jälkirivistillisessä Suomessa?
- Mistä me voisimme saada rohkeuden julistaa Joonan tavoin omalle kansallemme Jumalan tuomioita?

Jae 6–9. Kuningas myönsi Joonan saarnan kuultuaan, että paha oli tehty. Ks. 8b.

- Mikä näissä jakeissa on hämmästyttävää?
- Katsokaa jae 9. Miten kuningas oli Joonan saarnan ymmärtänyt?
- Mitä luulette kuninkaan ymmärtäneen oikeasta Jumalasta tässä vaiheessa?
- Mitä se osoittaa kuninkaasta, että hän vaati eläimiäkin tekemään parannuksen? (Miten Niniven tuho olisi vaikuttanut eläimiin?)
- Mikä sai kuninkaan toivomaan, että Jumala kuitenkin voisi ehkä armahtaa Niniven ihmisiä ja eläimiä? Pahaenteinen merkki. Assyrialaisissa savitauluissa mainitaan moneen kertaan ”pahaenteinen merkki” eli vuoden 763 täydellinen auringonpimennys.
- Jos aurinko oli pimentynyt jonkin aikaa ennen Joonan tuloa, minkä verran luulette sen vaikuttaneen herätyksen syntymiseen?
- Missä määrin maailman katastrofit (esim. sodat, pandemiat, nälänhädät, maanjäristykset) vaikuttavat mielestänne herätysten syntymiseen? Jeesus sanoi: ”Niniven miehet nousevat tuomiolle yhdessä tämän sukupolven kanssa ja tulevat sille tuomioksi; sillä he tekivät parannuksen Joonan saarnan vaikutuksesta, ja katso, tässä on enemmän kuin Joonan.” (Matt. 12:41.)
- Mikä aiheutti Jeesuksen mukaan Niniven herätyksen?
- Mitä Niniven herätys opettaa meille armonajasta?
- Mitä Niniven herätys opettaa meille julistuksesta?
- Missä mielessä niniveläiset voivat nousta tuomitsemaan myös 2000-luvun länsimaita?
- Missä näissä jakeissa on Jeesus?

Lopuksi: Kertomus Ninivestä osoittaa, että Jumalan lain vasara voi murtaa kovimmankin ihmissydämen. Sameten se osoittaa, ettei hyvää uutista Jumalan armosta tarvita, jollei ensin ole kuultu huonoa uutista Jumalan vihasta syntiä kohtaan.

5. HERRA LÄHETTÄÄ RISIINIKASVIN (Joonan 3:10–4:11)

Taustaa: Joonan oli paennut Herran kutsua, mutta joutunut antamaan periksi vietettyään kolme päivää meripedon vatsassa. Nini-vessä oli tosiaan syntynyt suuri herätys hänen saarnansa vaikutuksesta: ”Vielä 40 päivää, niin Ninive hävitetään.”

Jae 3:10

- Mitä tänä jae opettaa meille Jumalasta ja hänen suunnitelmistaan?
- Miten voidaan sovittaa yhteen tämä jae ja 5. Moos. 18:22: ”*Jos se mitä profeetta puhuu Herran nimessä, ei toteudu, se ei ole Herran sanaa, vaan väärän profeetan röyhkeää puhetta. Älkää kuulko häntä*”?
- Saako aikamme profeetta mielestänne vedota Joonan esimerkkiin, jos hänen ennustamansa asia ei toteudukaan?

Jakeet 1–2. Assyria oli siis imperialistinen maailmanvalta, joka harjoitti julmaa väkivaltaa, keräsi kansoilta veroja tai kuljetti niitä pakkosiirtoon. Se oli verottanut Israeliakin jo sata vuotta.

- Miettikää eri mahdollisuuksia, mistä Joonan tiesi Herran muuttaneen mielensä?
- Mistä nimenomaisesta asiasta Joonan oli Herralle vihainen? (Mikä oli siis ollut varsinainen syy siihen, ettei Joonan ollut halunnut lähteä Niniveen?)
- Miksi Joonan ei halunnut Niniven pelastuvan? (Mistä motiiveista hän oli siellä saarnannut?)
- Mikä Joonan suuttumisessa on mielestänne outoa, mikä taas ymmärrettävää?
- Mitä nämä jakeet paljastavat meille hurskaistakin Jumalan valtakunnan työntekijöistä?
- Jakeessa 2 Joonan lainaa muutamia psalminkohtia. Mitä ajattelette siitä että hän siteeraa psalmeja syyttääkseen Jumalaa tämän armollisuudesta?
- Mitä jae 2 sanoo meille oman maamme ja maanosamme tilanteesta?
- Mitä jae 2 sanoo meille lähetystyöstä?

Jakeet 3–4. Jakeet 2–3 sisältävät Joonan toisen rukouksen.

- Joonan toivotti itselleen kuolemaa kolme kertaa (4:3, 4:8 ja 4:9). Miksi hän tahtoi kuolla?
- Miksi Joonan ei ollut toivonut kuolemaa meripedon vatsassa eikä pyytänyt sitä Herralta?
- Mitä meidän pitäisi tehdä, jos tahtoisimme kuolla?
- Miksi Joonan ei vastannut Herran kysymykseen jakeessa 4?
- Miksi Herra antaa useinkin lapsilleen suuren menestyksen jälkeen suuren kiusauksen?

Jae 5. Huomatkaa, että lämpötila voi kohota 50 asteeseen varjossa tuolla seudulla.

- Mitä se Joonasta osoittaa, että hän meni kaupungin ulkopuolelle, ei siis jäänyt kaupunkiin tai lähtenyt takaisin kotimaahansa?
- Kuvitelkaa, millainen oli Joonan fyysinen ja psyykinen kunto hänen istuessaan lehtimajassaan.

Jae 6. Risiinipensas kasvaa pituutta nopeasti, mutta ei nyt sentään metrikaupalla yhdessä yössä. Se voi kasvaa neljänkin metrin korkuiseksi, ja sillä on suuret, varjoiset lehdet.

- Mikä oli Herran motiivi kun hän kohteli Joonaa tällä tavalla?
- Mitä ajattelette Herran huolenpidosta jakeessa 6?
- Joonalla oli jo jonkinlainen lehtimaja ympärillään. Mihin risiinipensasta vielä tarvittiin?
- Joonan koki lähetysmatkansa aikana vilpitöntä iloa vain yhden ainoan kerran, ja silloin syynä oli risiinikasvi. Mitä tämä seikka hänestä kertoo?

Jakeet 7–8

- Miksi ihmeessä Herra ikään kuin kiusasi profeettaa?
- Miksi Joonan ei vain yksinkertaisesti lähtenyt aavikolta pois itätuulen puhaltaessa?

Jae 9

- Miksi Herra esittää tässä tilanteessa kysymyksen sen sijaan, että nuhtelisi Joonaa kiukuttelusta?
- Miksi Herra kysyi Joonalta samaa asiaa kahdesti (jakeet 4 ja 9).
- Mitä ajattelette Joonan vastauksesta?
- Millä perusteella Joonalla oli mielestään oikeus olla raivoissaan Jumalalle?
- Mitä meidän pitäisi tehdä, kun suutemme Jumalaa?

Jakeet 10–11

- Mitä sanotte kirjan päätöksestä?
- Mitä Joonan kirjan päätösjakeet osoittavat meille Jumalasta?
- Mitä se osoittaa Jumalasta, että hän sääli noita maailman julmimpia ihmisiä?
- Mihin maailman kaupunkeihin jaetta 11 pitäisi tällä hetkellä mielestänne soveltaa?
- Mitä Herra tarkoittaa sillä, etteivät niniveläiset pysty tekemään eroa oikean ja vasemman käden välillä?
- Miksi Herra mainitsee tässä yhteydessä erikseen myös eläimet?
- Mikä lohdutus meidän aikamme julistajien kannalta sisältyy lukuun 4? (Missä suhteessa Joonan on kaikkien tulevien lähettien prototyyppi?)

- Itämaan tietäjät tulivat 800 vuotta myöhemmin juuri tuolta päin maailmaa kumartamaan juutalaisten kuningasta eli Jeesusta. Miettikää, mitä vaikutteita he olivat saaneet Joonan matkasta Niniveen?

Kokoavat kysymykset

- Miten Jumala voi toimia julistajan kautta, joka ei rakasta lainkaan kuulijoitaan?
- Jeesus sanoi olevansa enemmän kuin Joonas. Mitä hän sillä tarkoitti? (Missä hän on tässä luvussa?)
- Mikä on tärkein asia, jonka sinä opit Joonan kirjasta?

Lopuksi: Joonan kirja päättyy Jumalan armoon pakanoita kohtaan. Sen viimeisistä jakeista me ymmärrämme, miksi Jumala halusi lähettää Joonan Niniveen ja oman Poikansa tähän maailmaan. Niniven herätys vaikutti yhteen sukupolveen. Joonan ennustus kaupungin tuhosta ei toteutunut 40 päivän, vaan noin 150 vuoden kuluttua sen lausumisesta (auringonpimennyksestä laskettuna). Vuonna 612 hävittivät babylonialaiset ja medialaiset Niniven maan tasalle, eikä sitä koskaan rakennettu uudelleen. Tuolle seudulle syntyi kuitenkin ensimmäisten kristillisten vuosisatojen aikana kukoistava kirkko, joka lähetti lähetysaarnajia Mongoliaan ja Kiinaan asti.

6. ENEMMÄN KUIN JOONA (Matt. 16:1–4 ja 12:38–41)

Taustaa: Jeesus puhuu kahteen kertaan Joonan merkistä. Raamatun kielenkäytössä merkki tarkoittaa ensinnäkin **liiton merkkiä**, joka osoittaa jonkun tietyn ihmisen tai ihmisryhmän kuuluvan Jumalan kansaan (esim. ympärileikkaus, kaste ja sapatti). Toiseksi merkki voi tarkoittaa **tunnusmerkkiä tai ihmettä**, jonka avulla Jumala paljastaa voimansa ihmisen nähtäväksi.

Alustavat kysymykset

- Joonan palasi kotimaahansa, muuten tämä kertomus ei olisi päätynyt Kirjoituksiin. Kuvitelkaa tilannetta, kun Joonan kertoi israelilaisille, mitä Välimerellä ja Ninivessä oli tapahtunut. Millaisen vastaanoton hänen kertomuksensa ehkä sai?
- Assyria alkoi ryöstää Israelin alueita itselleen 730-luvulla. V. 722 se valloitti Samarian ja vei 10 heimoa pakkosiirtoon, josta ne eivät koskaan palanneet. Jos Joonan oli silloin elossa, mitä hän ehkä näistä tapahtumista ajatteli?
- Mikä oli Joonan elämän tarkoitus ja tiesikö Joonan itse, mikä se oli?

Jae Matt. 16:1. Fariseukset ja saddukeukset olivat Jeesuksen teologisia vihollisia, edelliset konservatiiveja, jälkimmäiset liberaaleja.

- Edellinen luku päättyy Jeesuksen ruokkimisihmeeseen. Miksi se ei riittänyt merkiksi hänen vihollisilleen, vaan he halusivat nähdä vielä ”taivaan merkin”?
- Millainen sen ”taivaan merkin” olisi pitänyt olla, joka olisi saanut Jeesuksen vastustajat täysin vakuuttuneiksi hänen jumaluudestaan?
- Missä tilanteessa aikamme ihminen etsii merkkiä? Millaiset asiat kelpaavat hänelle merkiksi?
- Missä tilanteessa sinä halusit saada Jumalalta jonkin erityisen merkin? Saitko sen?
- Miksi merkkien varaan on vaarallista rakentaa elämänsä suuria ratkaisuja?

Jakeet Matt. 16:2–3. ”Aikojen merkki” osoittaa, mikä vaihe Jumalan pelastussuunnitelmassa on menossa.

- Miksi ihmisten on helpompi tulkita säätä kuin aikojen merkkejä?
- Mitä ”aikojen merkkejä” fariseusten ja saddukeusten olisi pitänyt nähdä?
- Mikä tekee aikojen merkkien lukemisen vaikeaksi myös meidän aikamme kristityille? (Mitä tapahtuu, jolleivät viimeisen sukupolven kristityt niitä näe?)
- Mitä ”aikojen merkkejä” niniveläiset olivat nähneet, niin että he olivat tehneet parannuksen?

Jae 4. Vanhan käännöksen ”avionrikkoja” on tarkempi kuin uuden käännös ”uskoton”. Jeesuksen aikana yhden miehen ja yhden naisen välistä avioliittoa pidettiin kunniaa muuten paitsi että avioero oli helppo saada.

- Missä mielessä Jeesuksen kuulijat olivat paha ja avionrikkojasukupolvi? (Vastaus muistin varassa.)
- Mitkä kaikki asiat tekevät meidän sukupolvestamme pahan ja avionrikkojasukupolven?
- Miksi merkin vaatiminen on aina epäuskon ilmausta?
- Vanha testamentti ei tunne ilmausta ”Joonan merkki”. Mitä kuulijoiden mieleen ehkä tuli heidän kuullessaan Jeesuksen siitä puhuvan?
- Mitä se osoittaa, että Jeesus lopetti keskustelun lyhyeen ja lähti pois?

Jakeet Matt. 12:38–40. Tässä edellinen keskustelu kerrotaan vähän tarkemmin. Huomatkaa, että Jeesus puhuu Joonan merkistä futuuriakamuodossa.

- Missä mielessä Jeesuksen kuolema ja ylösnousemus ovat lopullinen merkki, jonka jälkeen muita merkkejä ei tarvita?

Jae 12:41. Joonan oli julistanut Ninivessä: ”Enää 40 päivää, niin tämä kaupunki hävitetään.”

- Mikä oli saanut jumalattomat niniveläiset tekemään parannuksen, vaikka he eivät olleet nähneet mitään ”merkkiä”?
- Missä mielessä myös Joonan parannussana Ninivessä oli ”merkki”?
- Verratkaa toisiinsa Joonan ajan niniveläisten ja Jeesuksen ajan juutalaisten asenteita. Miksi niniveläiset pakanat tekivät parannuksen, mutta hurskaat juutalaiset eivät tehneet?
- Mitä niniveläiset voivat sanoa suomalaisille viimeisellä tuomiolla? (Miksi länsimaiden tuomio on kerran oleva kovempi kuin pakanamaiden tuomio?)
- Missä kaikissa suhteissa Jeesus oli enemmän kuin Joonan? Kokoavat kysymykset:
- Millä tavalla Jumalan armo sisältyy Joonan merkkiin?
- Missä mielessä Joonan matka meren pohjaan on kristillisen kasteen ennakkokuva (Room. 6:3–5)?
- Missä mielessä myös ehtoollinen on Joonan merkki?
- Missä mielessä koko Raamattu on Joonan merkki?
- Millä tavalla me voisimme olla viemässä Joonan merkkiä mahdollisimman monen ihmisen ulottuville?

Lopuksi: Jumalan sana, kaste ja ehtoollinen ovat armonvälineitä ja ne ovat myös Joonan merkki. Ne kaikki sisältävät Jeesuksen kuoleman ja ylösnousemuksen. Jeesuksen kuolema ja ylösnousemus ovat myös Raamatun punainen lanka. Jos kysyt, mistä voit tietää Jeesuksen olevan Jumala, vastaus kuuluu: Joonan merkistä eli armonvälineistä. Jos kysyt, mistä voit tietää Jeesuksen rakastavan juuri sinua, vastaus on: Joonan merkistä. Siksi muiden merkkien vaatiminen Jumalalta on epäuskon osoitusta.